

שורשים וצורות בחלקי הדיבור

1

חנה היאס

©

כל הזכויות שמורות

הפיקוח על מקצועות עצמאיים
משרד החינוך

כותבים מילים לשורש שמ"ר

הַשְּׁמָרוֹת, הַשְּׁתַּמְרוֹת, מְשַׁמֵּר,
שׁוֹמֵר, שְׁמִיר, שְׁמִירָה, שְׁמָרִים,
מְשַׁתֵּמֵר, שְׁמָרוֹ, שְׁמָרוֹן, שְׁמָרְנוֹת,
שְׁמָרְנִית, שְׁמַרְתִּי, תְּשַׁמְרֵנָּה,
שׁוֹמְרָה, שׁוֹמְרוֹן, שְׁמוֹר, שְׁמוֹרִים,
מְשַׁמְרוֹת, מְשַׁמְרֵת, מְשַׁמֵּר, לְשַׁמֵּר,
נְשַׁמְרִים, נְשַׁמְרֵתֶם, יִשְׁמְרוּ, לְשַׁמֵּר

צורות – ממיינים לקטגוריות

שמות	שמות פעולה	פועלי הווה (בינוני)	שמות פועל	פעלים
שָׁמְרוּ	שְׁמִירָה	שׁוֹמֵר	לְשַׁמֵּר	שְׁמַרְתִּי
שׁוֹמְרָה	שְׁמוֹר	שְׁמוֹרִים	לְשַׁמֵּר	שָׁמְרוּ
שְׁמָרִים	הַשְּׁמָרוֹת	נִשְׁמָרִים		נִשְׁמַרְתֶּם
מְשַׁמֵּר	הַשְּׁתַּמְרוֹת	מְשַׁמֵּר		יִשְׁמְרוּ
מְשַׁמֶּרֶת		מְשַׁתְּמֵר		תִּשְׁמַרְנָה
שְׁמוֹרִים				
שְׁמִיר				
שְׁמָרְנוֹת				

מחלקים לשניים

- נסו לחלק את הטבלה לשתי קבוצות.
 - הקיפו את מספרי העמודות לפי הקבוצות שבחרתם:
(מספרי העמודות מימין לשמאל) 1 – 2 – 3 – 4 – 5
 - ציינו הכללה לכל אחת מהקבוצות.
-
- ייתכן שהתלבטתם בנוגע לחלק מן העמודות או המילים.
הסבירו מה הייתה ההתלבטות שלכם.
-

חלוקה לשניים - בודקים

נסו לחלק את הטבלה לשתי קבוצות.

צבעו את מספרי העמודות לפי הקבוצות שבחרתם:

5 - 4 (מספרי העמודות מימין לשמאל) 3 - 2 - 1

נאות

פצלים

ציינו הכללה לכל אחת מהקבוצות.

ההתלבטות שלכם:

צמודה 3 מציינת פצלים בהווה, הצפויים פנאס עם כמות.

צמודה 4 מציינת שם פפואה. לכן היא קשורה עם פפואל ואם פפ.

צמודה 2 - עם הפואל מצורר פפאה: האם הוא עם? או פפואל?

מבחינים בין פועל לבין שם

לפניכם רשימה של מאפיינים: ➤

1. אפשר להוסיף לפניו ה' הידיעה
2. אפשר להטות אותו בעבר, בעתיד, בציווי
3. אפשר לשייך אותו (שלי, שלך, שלנו...)
4. מבצעים אותו גופים שונים: מדבר (אני), נוכח (אתה), נסתר (הוא)...
5. אפשר להוסיף אחריו כינוי רומז: זה, זו, אלה, הללו....

➤ נסו לבדוק אילו מן המאפיינים נכונים למילים: **כָּתַבְתִּי**, **כָּתַבְנָה**.

➤ לפי בדיקתכם, מיינו את המאפיינים לשתי קבוצות (העתיקו את המספרים המתאימים):

מאפייני פועל - _____ מאפייני שם - _____

הבחנה בין פועל לבין שם - בודקים

לפניכם רשימה של מאפיינים:

1. אפשר להוסיף לפניו ה' הידיעה.
2. אפשר להטות אותו בעבר, הצתיד, כציווי.
3. אפשר לשייך אותו (שלי, שלך, שלנו...).
4. מקצרים אותו לזכור: מִדְבַּר (אני), נֹכַח (אתה), נִסְתַּר (הוא)...
5. אפשר להוסיף אחריו כינוי רומז: לה, לו, אלה, הלאו....

נסו לבדוק אילו מן המאפיינים נכונים למילים: **כתבת**, **כתבן**.

שתי הקבוצות:

מאפייני פועל – 2, 4 מאפייני שם – 1, 3, 5

פועלי ההווה (בינוני) - מתלבטים

פעלים בהווה (בינוני) אינם משמשים רק כפעלים. בודקים את תפקידם לפי ההקשר.

שבצו במשפטים את צורות הבינוני שלפניכם:

מעולה ➤

שְׁמוֹר ➤

מורה ➤

מחשב ➤

מצפין ➤

מצביא ➤

מצביע ➤

מרגל ➤

נפתח ➤

פועלי ההווה (בינוני) – משבצים במשפטים

לפי המאפיינים שלמדנו קבעו את תפקידן של צורות הבינוני שלפניכם:

- מעלה – **בני קיבא ציון מצפה בלימודי התנ"ך.**
- שְׁמור – **קניתי מקום שמור ברכה.**
- מורה – **מורה לה אהוב על תלמידיו מאוד.**
- מחשב – **אם סיכון מחושב הוא סיכון.**
- מצפין – **בקיץ אני מצפין לכיוון צפת.**
- מצביא – **מצביא אחיץ אינו בורח מן הסכנה לחייו.**
- מצביע – **תלמיד לה בדרכך כאל מצביע כדי לקבל רשות דיבור.**
- מרגל – **המרגל מסוריה נתפס בשעת מצפה.**
- נפתח – **נפתח חוט לדרכה יוצרת ליל הרק.**

פועלי ההווה – בודקים תפקיד

קבעו לפי המאפיינים שלמדנו את תפקידן של צורות הבינוני שלפניכם:
בדיקה מדגמית בהקשר:

➤ מעלה – בני קיבל ציון **מעלה** בלימודי ההלכה.

הציון המעלה? ~~אתמול ציון מעלה?~~ **ציון מעלה?** **זה?** **אני**
~~ציון מעלה?~~ **ציון מעלה?** **פוי?**

מסקנה – **מספט זה מעלה אינו פואל.** **הוא עט.**

➤ מורה – **מורה** זה אהוב על תלמידיו מאוד.

המורה? ~~אתמול הורה?~~ **מורה זה?** **אני מורה?** **פוי?**

מסקנה – **מספט זה מורה אינו פואל.** **הוא עט.**

➤ מצפין – בקיץ אני **מצפין** לכיוון צפת.

המצפין? **אתמול** **הצפין?** ~~מצפין זה?~~ **אני מצפין?** **מצפין פוי?**

מסקנה – **מספט זה מצפין אינו עט.** **הוא פואל.**

פועלי ההווה – מבחינים

שמות בהווה משמשים בשני תפקידים: שם עצם ושם תואר.
בדקו את תפקידם במילים המודגשות במשפטים שלפניכם.

משפטים (1):

- **השומר** שלנו עומד בפתח גם במזג אוויר לא נעים.
 - **מדריכה** זו מסרה פעולה מעניינת ומעוררת השראה.
 - **מתלמדים** עדיין אינם די מנוסים זקוקים לליווי.
 - **מסודרים** אינם מסוגלים ללמוד בלי מסגרת.
 - **נבחר** ציבור אמונים על מכוונות לערכים שהם מייצגים.
-
- התלמיד **המצטיין** קיבל פרס ראשון.
 - הם הניפו למולו אצבע **מאשימה**.
 - עבד **נאמן** אינו בורח מתפקידו גם כשקשה לו.
 - אנשים שיש להם נפש **יוצרת** זקוקים לגמישות במסגרת.
 - מתווה **מוצלח** מוכיח את עצמו לאורך זמן.

פועלי ההווה – בודקים

תפקידם של פועלי ההווה במילים המודגשות במשפטים:

pe אצט (1):

pe תואכ (2):

➤ השומר שלנו עומד בפתח גם במזג אוויר לא נעים.	➤ התלמיד המצטיין קיבל פרס ראשון.
➤ מדריכה זו מסרה פעולה מעניינת ומעוררת השראה.	➤ הם הניפו למולו אצבע מאשימה.
➤ מתלמדים עדיין אינם די מנוסים חקוקים לליווי.	➤ עבד נאמן אינו בורח מתפקידו גם כשקשה לו.
➤ מסודרים אינם מסוגלים ללמוד בלי מסגרת.	➤ אנשים שיש להם נפש יוצרת זקוקים לגמישות במסגרת.
➤ נבחרו ציבור אמונים על מכוונות לערכים שהם מייצגים.	➤ מתווה מוצלח מוכיח את עצמו לאורך זמן.

תפקידי הבינוני - מתרגלים

במשפטים שלפניכם צבעו את הבינוני לפי תפקידו -

פועל (אדום), **שם עצם** (כחול), **שם תואר** (ירוק):

- **מומחי בריאות מזהירים** כי חומר **משמר** אינו בריא.
- **המשווה** בינינו **מוצא** הבדלים קטנים בלבד.
- **המונח המדויק** לדרך הוראה **מעניינת** זו הוא למידה **משולבת**.
- מתכון **מוצלח** צריך להיות **ערב** לחיך, בריא לגוף וקל להכנה.
- **המתלוננים** אינם **מרוצים** גם כשבקשותיהם הצודקות מתמלאות.

תפקידי הבינוני - בודקים

- **מומחי** בריאות **מלהיכים** כי חומר **משמך** אינו בריא.
- **המשוה** בינינו **מוצא** הבדלים קטנים בלבד.
- **המונח המדויק** לדרך הוראה **מעניינת** זו הוא למידה **משפחה**.
- מתכון **מוצלח** צריך להיות **ערכה** לחיך, בריא לגוף ו**קל** להכנה.
- **המתאוננים** הכרוניים אינם **מרוצים** גם כשבקשותיהם **הצודקות מתמלאות**.

שם הפעולה - מתלבטים

➤ לאיזו קבוצה תשייכו את **שם הפעולה**?

➤ בדקו אילו מן המאפיינים שלמדנו קיימים בשמות הפעולה:

שמירה, השמרות, השתמרות.

➤ מחקו את הצורות שאינן נכונות.

השמירה? אתמול שמירה? שמירה שלי? אני שמירה?
שמירה זו?

בדומה לכך נסו לבדוק את שמות הפעולה האחרים:
השמרות:

השתמרות:

מסקנה – שם הפעולה הוא **שמ?** **פועל?** (מחקו את התשובה השגויה.)

שם הפעולה - בודקים

▶ לאיזו קבוצה תשייכו את שם הפעולה?

▶ בדקו אילו מן המאפיינים שמצאתם קיימים בשמות הפעולה:

שמירה, השמרות, השתמרות.

▶ מנסים: (מחקו את הצורות שאינן נכונות)

~~השמירה? אתמול שמירה? שמירה פוי? אני שמירה? שמירה לוי?~~

~~ההשמרות? אתמול השמרות? השמרות פוי? אני השמרות?~~

השמרות לוי?

~~ההשמרות? אתמול השתמרות? שמירה פוי?~~

~~אני השתמרות? השתמרות לוי?~~

מסקנה – שם הפעולה הוא **ע** ולא ~~פועל~~.

שם הפועל - מרחיבים

הנה שמות פועל מן הטבלה:

➤ לְשַׁמֵּר (פיעל)

➤ לְשַׁמַּר (קל)

שמות פועל נוספים:

➤ לְהַשְׁמִיר (נפעל)

➤ לְהַשְׁתַּמֵּר (התפעל)

➤ לְהַכְנִיֵּס (הפעיל)

שם הפועל - מגלים

ל**בניין פִּעַל** ➔

ל**בניין הַפְּעַל** ➔

יש / אין שם פועל.

(הקיפו את הנכון.)

מה משותף לבניינים אלה?

שם הפועל - בודקים

→ לבניין פֻעַל

→ לבניין הַפְעֵל

אין שם כּוּצֵף.

→ מה המשותף להם?

הם בניינים סבּוּאִים.

מאפייני שם הפועל – מבררים

בודקים את שם הפועל **לְשֹׁמֵר** לפי המאפיינים שלמדנו:

מאפייני שם -

1. אפשר להוסיף לפניו ה' הידיעה - **הַלְשֹׁמֵר?**

3. אפשר לשייך אותו (שלי, שפי, שפי, שפנו...) - **לְשֹׁמֵר שלי?**

5. אפשר להוסיף אחריו כינוי רומז: לה, לו, אלה, הלאו - **לְשֹׁמֵר לה?**

מאפייני פועל -

1. אפשר להטות אותו בעבר, בעתיד, בציווי - **אתמול לְשֹׁמֵר?**

2. מבצעים אותו לופים שונים: מדבר (אני), נוכח (אתה), נסתח

(הוא) - **אני לְשֹׁמֵר?**

מאפייני שם הפועל – בודקים

בודקים את שם הפועל **לְשֹׁמֵר** לפי המאפיינים שלמדנו:

מאפייני שם -

1. אפשר להוסיף לפניו ה' הידיעה - **הַלְשֹׁמֵר?** - לא

3. אפשר לשווק אותו (שלי, שלך, שלנו...) - **לְשֹׁמֵר שלי?** - לא

5. אפשר להוסיף אחריו כינוי רומז: לה, לו, אלה, הללו - **לְשֹׁמֵר לה?**

- לא

מאפייני כוּצָל -

1. אפשר להטות אותו בעבר, בעתיד, בציווי - **אתמול לְשֹׁמֵר?** - לא

2. מְבַצְעִים אותו טובים שונים: מְדַבֵּר (אני), נֹכַח (אתה), נִסְתַּח

(הוא) - **אני לְשֹׁמֵר?** - לא

מאפייני שם הפועל – מנסחים

- אי אפשר לייקצ אותו;
- אי אפשר לשייק אותו;
- אי אפשר להוסיף אחריו
כינוי כואל.

- אינו מציינ למן;
- אינו נוטה בקופים שונים;

שם הפועל – מאפיינים

► תחילית ל' לפני צורת המקור:

לְשַׁמֵּר

טיפ:

אפשר להמיר אותו בשם פעולה
– והמשמעות נשמרת.

לְשַׁמֵּר = שְׁמִירָה

שם הפועל ושם הפעולה - ממירים

לפניכם שמות פועל ולמולם – שמות פעולה.

בכל מקום ריק השלימו את הצורה החסרה מאותו שורש ובאותה משמעות, לפי הדוגמה.

שם פעולה

הליכה

התבטלות

הדְּבָרוֹת

חיוך

שם פועל

ללכת ➤

להביט ➤

לשמוח ➤

להשיג ➤

לבקר ➤

שם הפועל ושם הפעולה - בודקים

שמות פועל ולמולם – שמות פעולה.

שם פעולה

הליכה

הֵלַכְתָּהּ, הֵלַכְתָּ

התבטלות

עֲנַחְתָּהּ

הדברות

הִשְׁאַחֵתָּהּ, הִשְׁאַחֵתָּ

חיוך

בִּקְרָאתָּהּ, בִּקְרָאתָּ

שם פועל

➤ ללכת

➤ להביט

➤ **אֶהְיֶה**

➤ לשמוח

➤ **אֶדְבֹר**

➤ להשיג

➤ **אֶחִיךָ**

➤ לבקר

דו משמעות – מזהים

לפניכם משפטים, ובהם מודגשים חלקי דיבור זהים.
מהו חלק הדיבור של כל אחת מן הצורות המודגשות בהקשרה?

משמעות א

ביקרנו ב**שמורה** מעניינת בצפון.

הכתבה אינה ברורה ואינה
קריאה.

ה**מסירה** של השיעור הייתה
מעניינת.

הצנצנת **שבירה** ויש להיזהר
בנשיאתה.

שלוחים של חב"ד נמצאים בכל
העולם.

ילדותי זכורה לי כתקופה היפה
בחיי.

משמעות ב

הזכות להקרנת המצגת **שמורה**
לעורכת.

קריאה של ספרות טובה מפתחת
חשיבה.

הנתבעת **מסירה** מעצמה אחריות
למעשה.

שבירה של קרני אור יוצרת צבעי
קשת.

המכתבים **שלוחים** אל המתנדב
להערכה.

לעתים גם מבוגר מגיב באופן
ילדותי.

דו משמעות – בודקים

לפניכם משפטים, ובהם מודגשות מילים זהות.
מהו חלק הדיבור של כל אחת מן הצורות המודגשות בהקשרה?

משמעות ב

- הזכות להקרנת המצגת **שמורה**
לעורכת - פואל *פּוּאָל* **פּוּאָל** *פּוּאָל*
- **קריאה** של ספרות טובה מפתחת
חשיבה. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- הנתבעת **מסירה** מעצמה אחריות
למעשה. - פואל *פּוּאָל*
- **שבירה** של קרני אור יוצרת צבעי
קשת. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- המכתבים **שלוחים** אל המתנדב
להערכה. - פואל *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- לעתים גם מבוגר מגיב באופן
ילדותי. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**

משמעות א

- ביקרנו ב**שמורה** מעניינת בצפון.
- *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- הכתבה אינה ברורה ואינה **קריאה**.
- *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- ה**מסירה** של השיעור הייתה
מעניינת. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- הצנצנת **שבירה** ויש להיזהר
בנשיאתה. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- **שלוחים** של חב"ד נמצאים בכל
העולם. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**
- **ילדותי** זכורה לי כתקופה היפה
בחיי. - *פּוּאָל* **פּוּאָל**

תקינות - מבחינים

לפניכם שמות בסיומת דומה. מחקו את המיותר:

➤ משקל קִטְאִי וסופית יֵאִי מציינים **שם עצם / שם תואר**:

בְּנָאִי, עִיתוֹנָאִי, יִמָּאִי, טַכְנָאִי, חַקְלָאִי, גְּבָאִי ועוד.

➤ המשמעות של משקל זה היא – **בעל מקצוע או בעל תכונה**

/ שם תואר.

➤ סופיות אִי, נִי, יֵי מציינות **שם עצם / שם תואר**:

מכשיר חַקְלָאִי, מאמר עִיתוֹנָאִי, עצבְּנִי, פְּרָטִי ועוד.

➤ אדם העוסק בסיווד ובצביעה נקרא **צְבָע / צְבָעִי**.

תקינות - בודקים

לפניכם שמות בסיומת דומה. מחקו את המיותר:

➤ משקל קִטְאִי וסופית וַאִי מציינים **עצם** / שם תואר:

בְּנָאִי, עִיתוֹנָאִי, יַמָּאִי, טַכְנָאִי, חַקְלָאִי, גְּבָאִי ועוד.

➤ המשמעות של משקל זה היא – **בַּעַל מַקְצוּץ או בַּעַל תְּכוּנָה**

/ שם תואר.

➤ סופיות אִי, נִי, וַי מציינות **שם עצם** / **עַם תואר**:

מַכְשִׁיר חַקְלָאִי, מַאֲמַר עִיתוֹנָאִי, עַצְבְּנִי, פְּרָטִי ועוד.

➤ אדם העוסק בסיווד ובצביעה נקרא **צְבָעִי** / צְבָעִי.

תקינות - מתרגלים

לפניך משפטים להשלמה.

➤ פניתי אל ה**בנקאי** בבקשה להעביר כסף מחשבוני לחשבון אחר.

➤ המלווה ה**בנקאי** שהוצע לי בחודש האחרון לא נשא ריביות.

נקד את הסופית של המילה **בנקאי** בכל אחד מן המשפטים.

ציין את חלק הדיבור של המילה **בנקאי** בכל אחד מן המשפטים:

➤ במשפט הראשון - _____

➤ במשפט השני - _____

תקינות - בודקים

לפניך משפטים להשלמה.

➤ פניתי אל **הַבְּנֵקָאִי** בבקשה להעביר כסף

מחשבוני לחשבון אחר.

➤ הַמְּלוּוֶה **הַבְּנֵקָאִי** שהוצע לי בחודש
האחרון לא נשא ריביות.

חלק הדיבור של המילה **בְּנֵקָאִי**:

➤ במשפט הראשון – **הַצֵּל צִיסוּק / אַקְצוּצ / תַּבְּקִיד**

➤ במשפט השני – **שֵׁט תוֹאֵר**

משפטים מהסביבה - בונים

- ▶ כתבו **שלושה משפטים** ששמעתם בסביבה שבה אתם נמצאים: שיחות של בני משפחה, שיחות של שכנים, שיחות בטלפון וכדומה.
- ▶ מעל כל אחת מן המילים במשפטים כתבו את **חלק הדיבור** שלה. השתמשו בחלקים שלמדתם במצגת זו.

הערה: חלקי דיבור שלא הזכרו במצגת זו יילמדו בנפרד.

מתרגלים

שאלות מבחינות בגרות

שאלות בנוסח בחינות הבגרות

מעובד על פי שאלון חורף תשע"ו - 70%

לפניך קטע מתוך שיר. ➤

מָה אוֹכֵלָה מָה לוֹמְדָה

חֲמוּטָל? חֲמוּטָל?

פְּרֵי הַגֶּן אֵל תִּשְׂאֵל

מְלוֹא הַסֵּל! אֵל תִּשְׂאֵל,

חֲמוּטָל

לא לומדה כָּלֵל!

העתק מן השיר שתי מילים בצורת בינוני בנקבה, וכתוב את הצורה של כל ➤
אחת מן המילים כפי שהיא נהוגה בימינו.

_____ - _____ ➤

_____ - _____ ➤

מעובד על פי שאלון חורף תשע"ו - 70%

לפניך רשימת שמות עצם בנקבה. השמות מציינים בעלות תפקיד או עיסוק.

מַלְכָּה, שׁוֹפֵטָה, מְדַרְיָכָה, צִיָּרָה, מְרַצָּה, שְׂגִירָה, שְׁלוּחָה

א. הקף את כל השמות הנוטים במשקלי הבינוני.

ב. בחר באחד מן השמות הנוטים במשקלי הבינוני, שיכול לשמש הן פועל הן שם עצם, וחבר שני משפטים:

משפט שבו שם זה משמש פועל –

משפט שבו שם זה משמש שם עצם –

ג. על פי שני הסעיפים א-ב, ציין את שני צורני הנטייה בבינוני נקבה בעברית.

מעובד על פי שאלון קיץ תשע"ו

- ▶ לפניך רשימת של צמחים ארץ-ישראליים.
המילים המודגשות הן שמות תואר:
 - ▶ נְשִׁית מְצוּיָה, מְסוּרָן סְרִיגְלָנִי,
סגולית מְחֻמָּשֶׁת, יצהרון מְכֻסֵּף,
אֲשֶׁמֶר קוֹצָנִי, דוּבְדָבָן שְׂרוּעַ, עֲצִיּוֹן פְּרָסִי
 - ▶ העתק את כל שמות התואר שהם צורות בינוני.
-

מעובד על פי שאלון עצמאי קיץ תשע"ו

➤ לפניך משפט ובו מילים מודגשות:

מדינות אירופה **מְתוֹכָחוֹת** על המדיניות שיש לנקוט
 כלפי מהגרים, וכמה מהן **מְסַרְבוֹת לְהַשְׁתַּיֵּף**
 בקליטת ה**מְהַגְרִים** בתחומן בדרך של חלוקה
מְסַכְּמֶת בין המדינות.

➤ העתק מן המילים המודגשות שבמשפט:

פועל: _____

שם עצם: _____

שם תואר: _____

שם פועל: _____

מעובד על פי שאלון חורף תשע"ז

- לפניך שני פתגמים הלקוחים מן המקורות. בכל אחד מהם מודגשת מילה.
- "אוי לי מיוֹצְרִי ואוי לי מיצרי" (התלמוד הבבלי).
- "כי הנה כחומר ביד היוֹצֵר" (מן הפיוט).
- ציין לאיזה חלק דיבור שייכות המילים המודגשות בשני המשפטים. _____
- על פי המילים המודגשות בשני המשפטים, כתוב שני מאפיינים של חלק הדיבור שציינת.

מעובד על פי שאלון חורף תשע"ז

➔ לפניך שלושה שמות פועל מן השורש **י/וצ"ר**.
כתוב את שם הפעולה של כל אחד משמות
הפועל.

➔ **לִיצַר** - שם הפעולה:

➔ **לְהוֹצִיר** - שם הפעולה:

➔ **לִיצֵר** - שם הפעולה:

מעובד על פי שאלון קיץ תשע"ז

- ▶ לפניך שני משפטים ובכל משפט מילה מודגשת.
- ▶ ציין לאחר כל משפט את חלק הדיבור של המילה המודגשת בו.
- ▶ כל חניך **יגיע** לפעולה בזמן. חלק הדיבור:
- ▶ חינוך לעבודה עצמית מושתתת על **יגיע** כפיים של האדם. חלק הדיבור: _____

מעובד על פי שאלון חצב ברק תשע"ז

➤ לפניך רשימת צירופים. בכל צירוף יש מילה שבה האות תי"ו מודגשת:

הַתֵּיר (בלתי מוגבל), תּוֹפְעָה (שכיחה), הַשְּׁתַּנּוֹת (הדור),
 הַמְּנַעוֹת (מן החיים האמיתיים), אֵיוֹת (מילים), תְּנַאי
 (עבודה), תְּכָנוֹת (מחשב), תְּסַמִּינִים (למחלה), תְּלוֹת
 (בניידים)

➤ העתק מרשימת המילים את המילים שהן שמות פעולה.

_____	_____	_____
_____	_____	_____

מעובד על פי שאלון חצב ברק תשע"ז

➤ לפניך קטע. קרא אותו, וענה על הסעיפים שאחריו.

העולם ה**ממחשב** הביא את בני האדם לשמוש רב מדי במכשירים דיגיטליים, הן במחשב האישי, הן בטלפון הסלולרי.

הפתוח הטכנולוגי המהיר השפיע מאוד על דרך החשיבה ועל סגנון החיים של בני הנער בעולם, אך היתה לו השפעה קטנה יותר על בני דורות קודמים. כך העולם הדיגיטלי יצר פער **תרבותי** בין הצעירים לבין הוריהם והורי הוריהם. לצעירים רבים בעולם יש ידע נרחב בשמושי המחשב, הרבה מעבר לזה של הוריהם. עם זאת עדין יש מוקד ענין **משתף** לכל הגילאים.

➤ מהו חלק הדיבור המשותף לכל המילים המודגשות בקטע?

מעובד על פי שאלון עצמאי תשע"ז

- לפניך שני משפטים, ובבל אחד מהם מודגשת מילה. קרא את המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- ההצלחה **מְעִידָה** על ההשקעה. _____
- **מְעִידָה** וכישלון הן תחנות בדרך להצלחה. _____
- הקף את המילה שהיא שם פעולה.
- ציין את חלק הדיבור של המילה שלא הקפת. _____
- מן השורש של המילה שלא הקפת גזור מילה בחלק דיבור אחר. _____
- ציין את חלק הדיבור של המילה שכתבת. _____

מעובד על פי שאלון עצמאי תשע"ז

➔ המילה **תְּקַדִּים** יכולה לשמש בשני חלקי דיבור.

כתוב שני משפטים שבבל אחד מהם המילה **תְּקַדִּים** תהיה חלק דיבור אחר.

ליד כל משפט שכתבת ציין את חלק הדיבור.

- _____ ➔
חלק הדיבור: _____

- _____ ➔
חלק הדיבור: _____

קיץ תשע"ז – שאלון מתקשב

לפניכם שלושה שמות פעולה: **גִּישָׁה**, **הַגָּשָׁה**, **הַנְּגָשָׁה**.

כתבו את שם הפועל המתאים לכל שם פעולה.

גִּישָׁה **הַגָּשָׁה** **הַנְּגָשָׁה**

כתבו משפט ובו **שם תואר** מאותו השורש של שם הפעולה **הַנְּגָשָׁה** ובאותה משמעות.

קיץ תשע"ז – שאלון מתוקשב

במשפט שלפניכם מודגשת מילה:

נושא השפעות המחשב על המוח האנושי ועל מה שאגור בו
הוא מורכב ועמוק.

כתבו שם עצם מהשורש של המילה אגור במשפט זה: ➤

לפניכם משפט אחר:

כשאסיים את הלימודים אגור בדרום.

כתבו שם עצם מהשורש של המילה אגור שבמשפט זה: ➤

שאלון חורף תשע"ח

▶ לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.

רבים **מְנוּעִים** מהשתתפות בפעילות ספורטיבית בגלל היותם טרודים במטלות החיים.

פעילות ספורטיבית חשובה ל**מְנִיעַת** ניוון.

ה**מְנִיעַ** העיקרי לחינוך לכושר גופני הוא חיזוק הגוף לעבודת ה'!

▶ ציין את חלק הדיבור של המילה המודגשת בכל אחד מן המשפטים.

שאלון חורף תשע"ח

לפניך משפט, ובו מילה מודגשת.

עשרה **רְצִים** השתתפו בתחרות.

מהו חלק הדיבור של המילה המודגשת במשפט הנתון? _____

לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

ראינו כמה דרורים **חָגִים** סביב העצים.

בלוח השנה מצוינים כל ה**חָגִים** והמועדים.

ציין את חלק הדיבור של כל אחת מן המילים המודגשות. _____

שאלון קיץ תשע"ח

➔ לפניך צירופים ובהם מודגשים שמות עצם במשמעות של בעלי תפקידים או בעלי מקצוע.

כְּתָבִים מְיֻמָּנִים, מוֹרִים צְעִירִים, מְהַנְדְּסִים
בְּתַחֲלַת דְּרָכָם, רוֹפְאִים וְתִיקִים,
מְמַחִים בְּתַחוּם הַמְתַּמְּטִיקָה, קְרִינִים בְּכַנְסִים,
מְנַהֲלִים שֶׁל מְפַעְלִים

➔ הקף רק את השמות הנוטים במשקלי הבינוני.

שאלון קיץ תשע"ח

לפניך משפט ובו צורות בינוני.

**למה מעסיקים בישראל אינם מעסיקים
עובדים מבוגרים?**

ציון מעל כל צורת בינוני במשפט את חלק
הדיבור שהיא שייכת לו: שם עצם, שם תואר
או פועל

שאלון עצמאי תשע"ח

➔ לפועל **נוֹעֵצַת** יש שתי משמעויות שונות.
כתוב את שתי המשמעויות של הפועל, ולכל
משמעות כתוב שם פעולה משורש זה.

➔ המשמעות:

➔ שם פעולה:

➔ המשמעות:

➔ שם פעולה:

שאלון עצמאי תשע"ח

לפניך משפט:

הם **מְשָׁלִים** את עצמם שאולי הפעם יצליחו.

בהקשר אחר יש לפועל **מְשָׁלִים** משמעות אחרת.

➤ כתוב משפט, ושבץ בו את הפועל במשמעות האחרת.

➤ ציין את חלק הדיבור של המילה **מְשָׁלִים** בכל אחד מן המשפטים.

במשפט הנתון - _____

במשפט שכתבת - _____

חורף תש"ף

▶ לפניך קטע, ובו צורות בינוני (הווה) מודגשות.

אחר צוהריים בניו יורק. שליח של "אמזון" **מְגִיעַ** לבניין דירות ו**מְשָׁאִיר** חבילות בכניסה. ערמות החבילות בכניסה לבניינים נהפכו למחזה **נְפוּץ** בכל רחבי ארצות הברית. סיור ברחובות ניו יורק בלילה שבו מפנים את פסולת אריזות הקרטון אינו **מוֹתִיר** אף הוא ספק בנוגע לשאלה היכן ערכו התושבים את קניותיהם. בכניסה לרבים מן הבניינים **מוֹנְחוֹת** ערמות של קרטונים הממתינות לפינוי הזבל. כמויות האשפה **מְעִידוֹת שְׂמֵדָבָר** בתופעה **הוֹלְכֶת וגְדֹלָה**.

▶ העתק מן המילים המודגשות צורת בינוני אחת המשמשת כשם תואר.

▶ מהו חלק הדיבור של צורות הבינוני האחרות? _____

▶ שער מדוע השתמש כותב הטקסט בפעלים בזמן הווה לתיאור אירועים שכבר התרחשו. _____

חורף תש"ף

➤ לפניך שני משפטים, ובכל משפט משובצת המילה מוצר. ציין את חלק הדיבור של המילה בכל משפט.

בעבר חששו הצרכנים מפני המתנה ארוכה ל**מוצֵר** שהזמינו במרכז קניות.

➤ חלק הדיבור - _____

הבגד שרכשתי **מוצֵר** כעת אצל התופרת, מכיוון שהוא רחב ממידתי.

➤ חלק הדיבור - _____

חורף תש"ף

לפניך ארבע מילים.

נְבִיא, תַּפְּנִית, תַּצְהִיר, אָסִיר

➤ איזו מן המילים אינה יכולה לשמש הן בתפקיד פועל הן בתפקיד שם עצם? _____

➤ שבץ כל אחת מן המילים האחרות בשני משפטים, כך שבכל משפט תשמש המילה כחלק דיבור אחר.

➤ ציין מעל כל מילה אם היא פועל או שם.

חורף תש"ף

לפניך משפט, ובו מודגשת המילה **קִבְּלָהּ**.

בבתי עסק רבים מאפשרים לצרכן לבטל את העסקה בתוך 14 יום מיום ה**קִבְּלָהּ** של המוצר, בתנאי שהצרכן מציג חשבונית או **קִבְּלָהּ** המעידות על העסקה ועל הסכום ששולם בה.

➡ הקף את המילה **קִבְּלָהּ** שמשמעותה היא שם פעולה.

חורף תש"ף

לפניך שני משפטים, ובהם מודגשת המילה
"שליחה".

השְּׁלִיחָה של חבילות מחו"ל נעשתה נפוצה.
חברתי היא הַשְּׁלִיחָה בלונדון מטעם הסוכנות
היהודית.

כתוב באיזה חלק דיבור משמשת כל אחת מן המילים
המודגשות.

שאלון עצמאי קיץ תש"ף

לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת המילה **מוֹעֲדִים**.

I. בלוח השנה היהודי קבועים חגים ו**מוֹעֲדִים** רבים.

II. צריך לתלות שלט ליד המדרגה, כי רבים אינם רואים אותה ו**מוֹעֲדִים**.

➡ כתוב את חלק הדיבור של כל אחת מן המילים המודגשות בהקשרן. _____

שאלות בנוסח הבחינה

➤ לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת. בלחיצה על מתג החשמל **נוצֵר** זרם חשמלי. כאשר אדם מתבונן בבריאה הוא **חָש** את נוכחות הבורא. השבת היא **מְנוּחָה** המרומם את היהודי מעל מציאות החולין. עם בואה של שבת המלכה חל **שְׁנוּי** פנימי וחיצוני בכל יהודי שומר שבת.

➤ מבין המילים המודגשות העתק רק את הפעלים.

➤ לכל פועל שהעתקת כתוב שם עצם מאותו השורש.

שאלות בנוסח הבחינה

- ▶ לפניכם שמות פועל, ואחרי כל אחד מהם ארבעה שמות.
- לכל שם פועל הקיפו שם פעולה אחד באותה משמעות.
- ▶ **לִיצֵא** – יצוא, הוצָאָה, מוצָא, יצוֹאֵן
- ▶ **לְהוֹכִיחַ** – וכוּחַ, תוֹכַחַת, הוֹכַחָה, נוֹכַחוֹת
- ▶ **לְשַׁבֵּת** – הַשְׁבָּה, יְשִׁיבָה, מוֹשְׁבָה, הַתִּישְׁבוֹת

שאלות בנוסח הבחינה

לפניכם משפט ובו המילה מוסר:
לימוד **מוֹסָר** מסייע לאדם להתמקד בתפקידו
בעולם.

1) ציינו את חלק הדיבור של המילה **מוֹסָר**.

2) כתבו משפט שבו המילה **מוֹסָר** תהיה בחלק דיבור
אחר. ציינו את חלק הדיבור האחר.

שאלות בנוסח הבחינה

לפניכם משפט ובו מודגשת המילה **סְדוֹר** פעמיים.

הקיפו את המילה **סְדוֹר** שמשמעותה היא שם פעולה. ➔

לא בכל שבת יש לי **סְדוֹר** לילדים, כדי שאוכל לצאת לתפילה בבית הכנסת. אבל כעת ב"ה אני אוחזת בידיי את ה**סְדוֹר** ומתפללת בהתרגשות.

תודה על ההקשבה
ובהצלחה!